

TAL OLI KÕIK OLEMAS, KUID TA TAHTIS ROHKEMAT JA KAOTAS KÕIK...

Tantsija Sergei Upkin Iasonist ja Petruškast

13. märtsil 2014 esietendus Estonias *Gianluca Schiavoni* ballett „*Medea*“ (libreto: Marco Gandini, muusika: Igor Stravinski, Alfred Schnittke ja *Dead Can Dance*). Dirigendid: **Vello Pähn** ja **Risto Joost** (15. III). **Sergei Upkini** (Iason) partneritena selles tragöödias astusid üles **Luana Georg** (*Medea*) ja **Abigail Sheppard** (*Glauke*).

15. novembril 2013 esietendus Estonias Mai Murdmaa koreograafiaga Igor Stravinski ballett „*Petruška*“, nimiosas **Sergei Upkin**.

Armastus, kirk, maagia, meeleheide, kättemaks, lastetapp... – balleti jaoks üsna raske aines ja psühholoogiliselt keerukad peategelased. Peatähelepanu on nimategelasel – emal, kes armastab ja vihkab kirglikult ning tapab meeleheitlikus kättemaksuhoos oma lapsed. Kuid tema kõrval on Iason – isa, kelle lapsed tapab nende ema...

Tõepoolest, ballett keskendub eeskätt Medeiale (*Medeale*) ja Iason oleks justkui kaaspeategelane. Kuid proovide käigus mõistsin, et nii see ei ole. Iasoni kuju avanes mulle hetkel, mil ta teadvustab Medeia kättemaksu – sellest alates ei ole ta enam lihtsalt sõdur ja kuldvillakut jahtiv võimu järele janunev mees, vaid mõistab, et kaotab

lapsed ning hävitab oma tuleviku. Balleti alguses on ta sõdalane, kes iga hinna eest tahab omada võimu ja ei häbene eesmärgi saavutamiseks kasutada mistahes vahendeid. Seepärast võrgutab ta Medeia ja abiellub hiljem hoopis Glaukega. Raske oli end tegelasega samastada, eriti siis, kui endal puuduvad sarnased kogemused.

Tantsutehnilisest küljest pean olema peaosatäitjale väga hea partner. Duettide keerukus seisneb eeskätt vajaduses erakordselt hästi oma partnerit tunnetada.

Tantsime Luana Georgiga koos juba väga kaua ja tunneme teineteist hästi. Tean, kuidas ta käitub laval ja kuidas olla talle toeks, kui ta närveerib. Luanale kui emale oli see roll emotsionaalselt väga raske. Arutasime tema rolli ning ta selgitas mulle oma ootusi minu suhtes ja mina rääkisin talle, kuidas mina seda näen. Kui Medeia olnuks mees, tantsiksin seda hea meelega. Medeia-sarnane müütiline pooljumalik tegelane on ka Kassandra. Kui kedagi reedad, hakkab sinuga juhtuma halbu asju. Selles mõttes on Medeia justkui sümbol – kui oled kellelegi töötuse andnud ja oma lubadust mingil põhjusel murrad, võib sind tabada kättemaks... Mul on kahju, et me koreograafia rohkem ei rääkinud

sellest, kuidas tema Medeiat näeb. Gianluca sõnul unustab Iason Medeiat hüljates, et see, mida ta saavutas, oli Medeia teene.

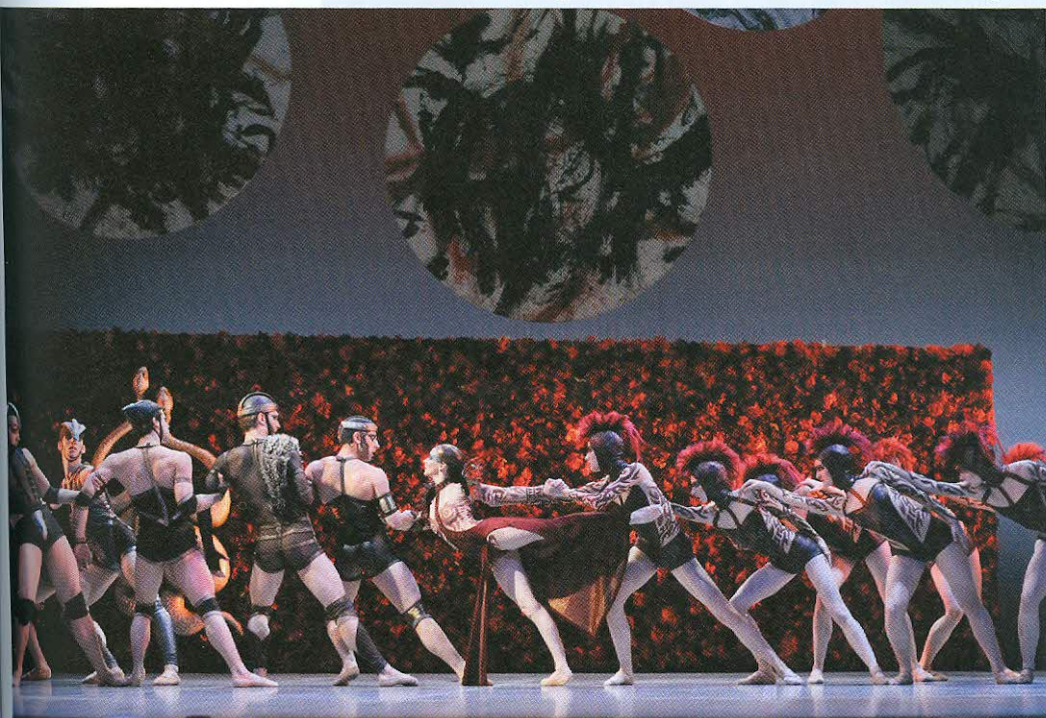
Selle hetkeni, mil Medeia tapab nii Glauke kui ka oma lapsed, on Iasoni jaoks tähtis vaid võim ja vahendid selle saavutamiseks. Koreograaf soovis, et I vaatuse alguse duettides tõuseks selgelt esile, et Iasonile on kuldvillak Medeia olulisem. Medeia on Iasoni ohver, Iason kasutab teda oma huvides ära.

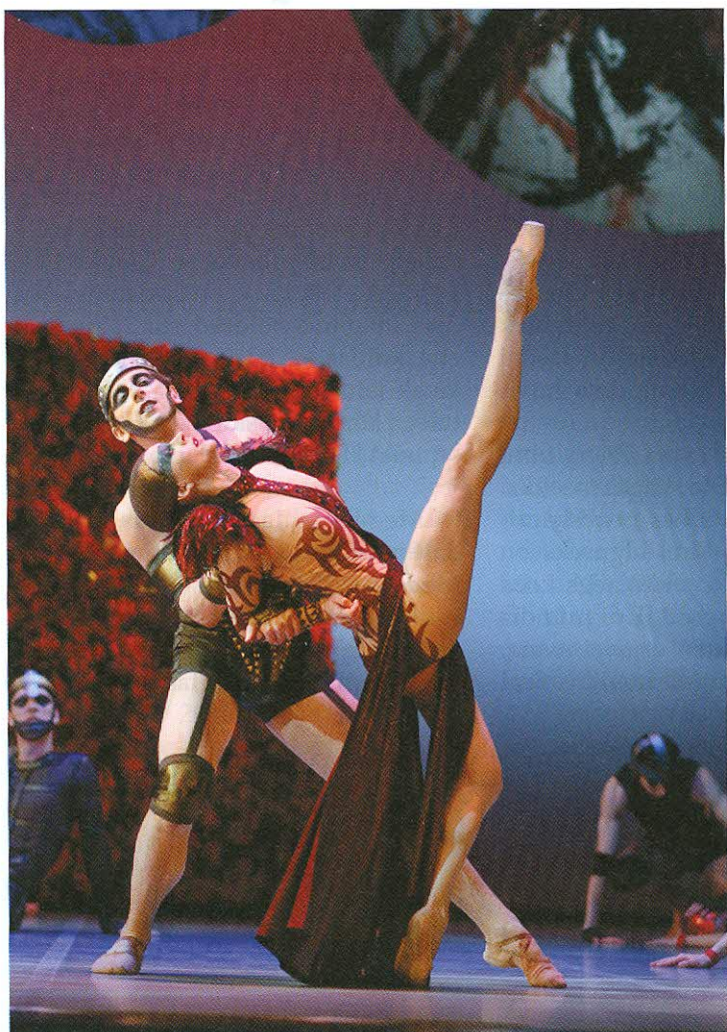
Vaatasin ka Lars von Trieri filmi „Medeia”, mis mulle väga meeldis. Iasonit kujutatakse selles pealiskaudse ja tahumatuna. Filmi alguseks on Medeia ja Iason juba pikka aega koos elanud ja neil on lapsed. Kui müüdis ja balletis Glauke kuju eriti ei avata, siis filmis on ta äärmiselt huvitav. Seal

on selgelt välja joonistatud Medeia ja Glauke maailma erinevus. Glauke on siiras ja tema armastus puhas. Ta ei suuda mõista, miks Iason teda ei armasta, kuid Iasoni jaoks on armastus vaid vahend millegi saavutamiseks. Legendi võimas lõpp meeldib mulle balleti omast rohkem – Glauke hukub leekides, mille on süüdanud Medeia kingitud nõiutud rüü. Kujutasin ette, kuidas see laval välja näeks... aga lavale lahtist tuld ei lubata. Medeial on tulega lähedased sidemed, ta on päikesejumal Heliose lapselaps.

**Medeia ja Iasoni saatus on tihe-
dalt põimunud. Balleti lõpus tõmbab
Medeia (Medea) verise käega üle Iasoni
näo, lastes mehe pisaratel sulada
ühte laste verega. Kui palju on traagilises
lõpplahenduses Iasoni süüd?**

Gianluca Schiavoni „Medea”. Rahvusoper Estonia, 2014. Nimiosas Luana Georg.

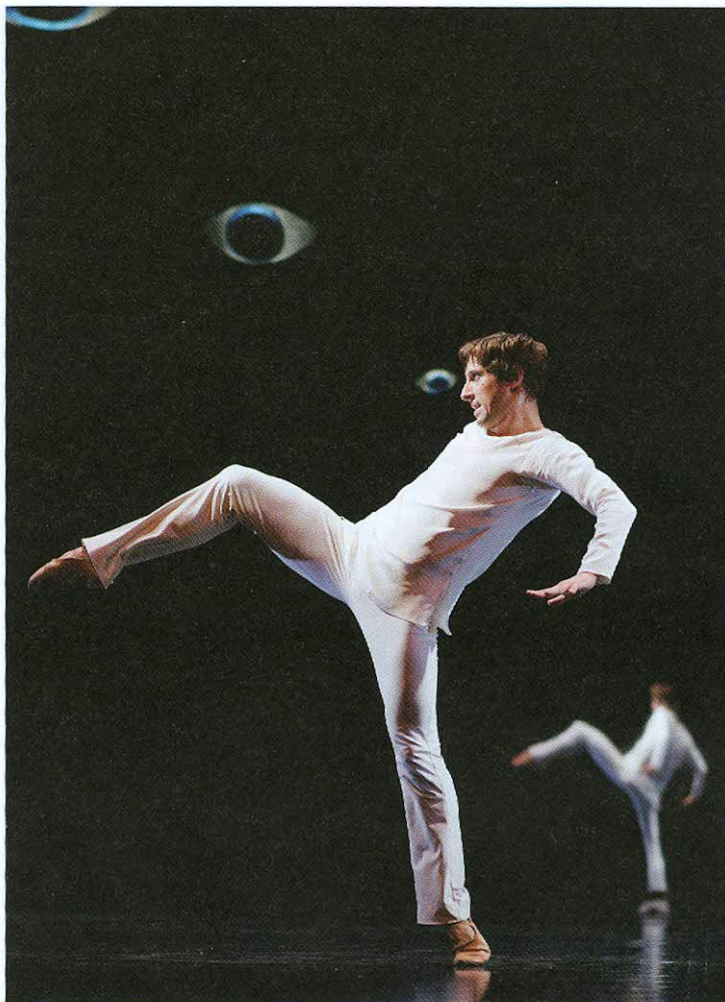

Iason – Segei
Upkin ja Medea
– Luana Georg.

Balletist see välja ei tule, aga müüdi järgi saavad lapsed igavese elu jumalate juures, kellele Medeia nad ohvriks toob. Nii oleks lastega ju tegelikult kõik hästi. Iason aga kaotab kõik, ka Glauke, ta jääb üksi ning sureb hüljatuna pärast oma laeva Argo ülesleidmist. Tema surmgi ei ole sõdalasele kohane – ta tapab pähe kukkuv mädanenud puutükk, kui ta Argo ahtoris istudes meenutab oma kuulsusrikkaid sõjakäike. Balletis mõistab Iason oma süüd alles traagilises lõpus.

Ka elus on nii, et pühendumine jäätavalt oma tööle, selle asemel, et hoida olulisi inimsuhteid. Me ei suuda oma kiirest elurütmist välja tulla, et abikätt ulatada. Kui seda teeme, on juba hilja. Lõpuks võime kaotada ka selle, mille nimel hülgasime armsad inimesed. Ballett juhivad sellele tähelepanu. Iasonil oli tegelikult kõik olemas, kuid ta tahtis enam ja kaotas kõik.

Ka novembris Mai Murdmaa versioonis esietendunud Stravinski

Igor Stravinski
„Petruška”.
Nimiosas Sergei
Upkin.

raselt edasi anda. Gianlucat jälgida oli palju olulisem, see oli palju kõnekam kui see, mida ta sõnadega edasi andis. Tema koreograafias mulle midagi väga uut ei olnud, olen sellise kehakeelega varemgi kokku puutunud. Mulle meeldib hoopis Gianluca lähenemine sisule. Ta on teinud tihedat koostööd libretist Marco Gandiniga, kellele see on esimene balletilibreto, ta on tegelnud varem ka ooperilibretodega, teinud koostööd Franco Zeffirelli ja mitme teise tuntud ooperilavastajaga. Tänapäeval väljendavad koreograafid oma teostes sageli

emotsioone, kuid need ei jutusta lugu. Gianluca jutustab lugu.

Ta on väga konkreetse nägemusega. *Adagio*'des tahtis ta esile tuua tundlikkust, mängida erootika piirimail, kuid mitte ületada piiri. Mehed ja Iason on sõjamehed ning harjunud võtma, kuid Medeia kisub ta enda psühholoogilisse mängu, selle mõjul muutuvad Iasoni liigutused vähem pealetükkivaks, ometi on ta oma jõulisusega Medeiale ahvatlev. Mõlemad naudivad seda mängu. *Adagio* muusika on väga sobiv.

„Medea” muusika on kombineeritud peamiselt kahe helilooja, Igor Stravinski ja Alfred Schnittke teostest, kuid üks mõjuvamaid *pas de deux*’sid on loodud Austraalia-Inglise *metal*-bändi Dead Can Dance loole. Kindlasti ei ole tegemist balletimuusikaga harjumuspärases mõistes. Pigem on see muusika, mis jutustab kohati lugu hoopis teisel, sügavamal tasandil, mõnikord annab edasi väljatantsimata emotsiooni... Kuidas iseloomustad muusikavalikut ja selle koondamist tervikuks?

Esimene vaatus mõjub muusika seisukohalt pisut kontsertlikult ega ole minu arvates toimuvaga väga sügavalt seotud, kuid teises vaatuses on muusika ja dramaturgia tihedamalt põimunud. Esimese vaatuse *pas de deux* loob nii muusikaliselt kui ka koreograafia

mõttes hea kontrasti. Eelnev on küllaltki intensiivne ja ka publik peab oma tähelepanu pingutama, kuid lõpp toob rahu ja lahenduse. Teises vaatuses moodustab lavakujundus muusika ja koreograafiaga ühtsema terviku. Võibolla on see kõik taotluslik?

Mida saalis istuv publik võiks etenduselt kaasa võtta?

Kardan, et eelkõige on publik šokis ega taha lõpus valitsevat tunnet kaasa võtta. Elame tänapäevas, kus Medeia müütiline maailm on võõras. Kuid samas mõistab mingi osa meist tema tegu. Arvan, et see paneb analüüsima ja edasi mõtlema, võibolla loetakse ka legend läbi.

Küsitlenud LIINA VIRU

Medea — Abigail Sheppard, Iason — Sergei Upkin.
Harri Rospu fotod

